

Avoim data ja liiketoiminta

Avoimen datan vaikutuksia tiedontuottajan toimintaan

SKS/Poligonin talviseminaari 3.2.2011

Antti Kosonen

MML

Tietopalvelukeskus

MMML ja avoin data

- 2011 alusta MML on tarjonnut joukon aineistoja ilmaiseksi laajoin käyttöoikeuksin
 - *1:1 milj. ja pienempimittakaavaisia rasteri ja vektoriaineistoja*
 - *Paikannimiaineisto (myös WFS palveluna)*

Ilmaislisenssi takaa laajat käyttöoikeudet

- Ilmaislisenssi antaa
 - *maailmanlaajuisen, maksuttoman, peruuttamattoman rinnakkaisen käyttöoikeuden, jolla aineistoa voi vapaasti:*
 - kopioida ja levittää
 - muokata ja hyödyntää kaupallisesti jatkolisenssoimalla
 - yhdistellä muihin tuotteisiin
 - käyttää osana sovellusta tai palvelua
- Lisenssi edellyttää
 - *Mainittava MML:n tekijänoikeus ko. aineistoon*
 - *Vaadittava näiden ehtojen noudattamista myöntäessään lisensoijä tuotteeseen tai palveluun, jossa käyttää aineistoa tai sen osaa.*
 - *Poistettava maininta alkuperäislähteestä, mikäli Maanmittauslaitos sitä erikseen vaatii*

Miksi aineistoja avattiin

- ”Avaamisella edistetään paikkatietojen käyttöä, uusien sovellutusten syntymistä ja innovaatioita ”
- Yleinen asennemuutos
 - *Aineistojen vapaampaa käyttöä on toivottu laajasti*
 - *Open data on ollut viime vuosina vahvasti keskustelun kohteena*
- Avaamisen hyödyt
 - *Kokemuksia ennen tavoittamattomista käyttäjäryhmistä*
 - *Kokemuksia vaikutuksista aineistojen käytölle*
 - *Kokemuksia lisensoinnista*
 - *Kokemuksia avaamisen vaatimista toimenpiteistä tiedon tuottajalle*

Miten avointa dataa on hankittu

- Ensimmäisen kuukauden aikana rekisteröityneitä lataajia oli yli 600
- Tiedostolatauksia on tehty arviolta vajaa 2 000
- Eniten on ladattu 1:1 milj. rasteriaineistoa
- Palvelurajapintaan hankittu 15 käyttäjätunnusta

Miten aineistoa on käytetty

- Ilmoitettu käyttötarkoitus
 - *Yksityinen 53 %*
 - *Yrityskäyttö 14 %*
 - *Tutkimus 8 %*
 - *Opiskelu 8 %*
 - *Julkaisu 6 %*
 - *Internet 5 %*
 - *Kaupallinen palvelu 4 %*
 - *Mobiilipalvelu 2 %*
- Todelliseen käyttöön tulevat ja oikeasti uutta liiketoimintaa generoivat käytöt selviävät mahdollisesti vasta kuukausien kuluttua

Mihin tietojen avaaminen vaikuttaa

- *Toiminnan rahoitukseen*
- *Tietomarkkinoihin*
- *Julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyöhön*
- *Julkisuuteen ja tietosuojaan*

Muutos toiminnassa on väistämätön

- *Jos omaa dataa ei avata:*
 - Miten huolehtia aineistojen ”kilpailukyvyistä”, kun saatavilla on joka tapauksessa avointa dataa
 - Pärjätäänkö nykyisellä laadulla ja ajantasaisuudella?
- *Jos oma data avataan*
 - Miten varmistetaan rahoitus
 - Miten huolehditaan laadusta
 - Miten arvioidaan minkä tiedon ylläpitoon resurssit kannattaa keskittää
 - Miten vastataan muuttuviin palveluvaateisiin

Mihin avaaminen johtaa

- Käyttö lisääntyy
- Ylläpidon mallit muuttuvat, yhteistyö lisääntyy
- Osasta aineistojen tuottamisesta joudutaan mahdollisesti luopumaan
- Tietosuoja säännösten tulkinta tulee kiristymään

- Muutoksista voi olla merkittävää hyötyä laadun parantumisenä ja ylläpidon tehostumisena
 - *Edellyttää kuitenkin panostusta muuttuviin prosesseihin*

Vaikutukset riippuvat siitä mitä avataan

- Taloudellisesti vähämerkitykselliset aineistot
 - *Esim. hallinnon toiminnan oheistuotteena syntyneet kertaluontoiset rekisterit tai paikkatietoaineistot*
- Valtionhallinnon aineistot
 - *Perusrekisteriaineistot*
 - *Paikkatietoaineistot*
- Kaikki julkishallinnon aineistot
 - *Kuntien keräämät ja ylläpitämät aineistot*

Vaikutukset riippuvat siitä mitä avataan

- Avaamisen vaikutukset ovat merkittävimpiä aineistoille, joiden tuottamiseen tai ylläpidon kustannuksiin ovat osallistuneet yritykset ja aineistojen käyttäjät
 - Esim. kartta-aineistojen ylläpitoa rahoittavat kaupalliset toimijat, jotka maksavat aineistojen käyttöoikeudesta tai saadusta kaupallisesta hyödystä
 - Toiminta voidaan siirtää kokonaan budjettirahoitteiseksi jos sille löytyy pysyvä rahoitusmalli. Uhkana on kuitenkin tietovarantojen rapautuminen kuten on käynyt esim. Yhdysvalloissa
 - Maastotietojen keruussa ja ylläpidossa on kyse julkisen- ja yksityisen tarpeen yhteensovittamisesta. Miten varmistetaan oikeiden asioiden tekeminen, kun raha ei enää toimi tarpeen mittarina

Tietosuojaajan merkitys toiminnassa korostuu

- Se mikä nyt on julkista ei välttämättä ole enää saatavilla avoimena datana
 - Netin äärijulkisuus
- Aineistoyhdistelmien muodostamisen helppous tiukentaa henkilötietojen tulkintaa
 - Luovuttava viranomainen on vastuussa myös henkilötietojen jatkokäytöstä. Tehtävä on haastava, sillä henkilötietojen määritelmä ei ole yksiselitteinen
- Tietosuojaaja koskevaa lainsäädäntöä on täsmennettävä

Käyttäjien tarpeet kehittyvät

- Ajantasaisuusvaateet kasvavat
- Alkuperäisyyden ja muuttumattomuuden vaade kasvaa
- Perinteiset massaluovutuksiin perustuvat toimintamallit eivät riitä
- Tietokannat tulee saada tarjolle rajapintapalveluihin
- Avoimen datan lisäksi vaatimukset laajenevat avoimiin palveluihin
- Kaupallisen toiminnan rakentaminen rajapintoihin edellyttää takeita jatkuvasta palvelusta
- Mikä on viranomaistoiminnan velvollisuus (vrt. INSPIRE)

Tulevaisuus

- Olemme siirtymässä tietoyhteiskunnasta tietopalveluyhteiskunnaksi